

Soojusmajanduse arendamine kohalikes omavalitsustes

Kas ja kuidas on omavalitsused kasutanud oma seadusjärgseid võimalusi, et juhtida soojusmajanduse arengut kaugküttepiirkondades?

peakontrolör Ines Metsalu-Nurminen
auditijuht Tambet Drell

Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni istung 10.01.2024

Miks selline audit?

- ❖ **Kaugküte on oluline soojusvarustuse liik:** kaugküte on ca 71% asustatud eluruumides. Kaugküte on suuremates asulates pea igas KOVis (75). Kokku on ca 200 kaugküttepiirkonda ja ca 230 kaugkütte võrgupiirkonda (s.o teeninduspiirkonda).
- ❖ **Eestil on ambitsioonikad kliimaeesmärgid:** taastuvenergia osakaal soojuse lõpptarbimisest aastaks 2030 tasemele 63% ja aastaks 2035 tasemele 75–80%. Praegu 61% (2021).
NB! Taastuvad kohalikud energiaallikad võimaldavad ka lõpptarbijale stabiilsemat ja eeldatavalt ka soodsamat hinnataset.
- ❖ **Põhjendatud ootused KOVi aktiivsusele kohaliku tasandi arengute juhtimisel:** aluseks seadused, energiamajanduse arengukava 2030.

Mis on KOVi seadusjärgne roll?

- ❖ **KOKS (üldine alus):** korraldada elamu- ja kommunaalmajandust, sh tagada ja arendada soojusvarustust kaugküttepiirkondades.
- ❖ **Kaugkütteseadus (valdkonna juhtimisinstrumendid):**
 - a) kaugküttepiirkondade kindlaksmääramise ainuõigus;
 - b) võrguga liitumise ja võrgust eraldumise tingimused;
 - c) teenuse kvaliteedinõuded;
 - d) soojusettevõtja arenduskohustus.
- ❖ Täpsem sisu KOVi otsustada, kuid lähtuda tuleb eesmärgist **tagada kindel, usaldusväärne, efektiivne, põhjendatud hinnaga ning keskkonnanõuetele ja tarbijate vajadustele vastav soojusvarustus.**

Mis olid auditi uurimisküsimused?

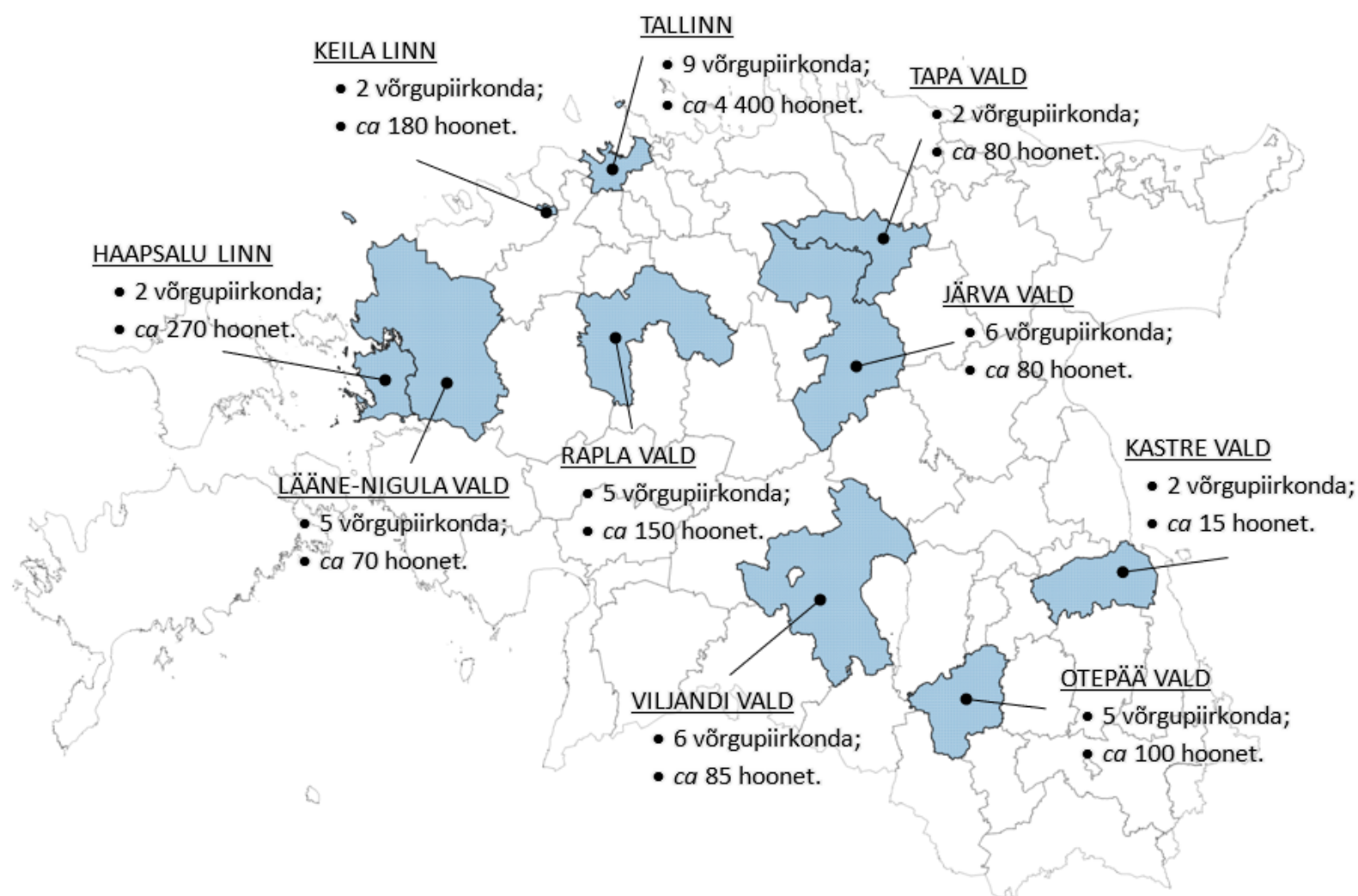
❖ KOVide tasandil:

1. Kas KOVis on loodud töökorraldus soojusmajanduse arengu üldiseks suunamiseks?
2. Kas KOVis on loodud töökorraldus ja viidud läbi vajalikud tegevused, et toetada kaugküttepiirkondades jätkusuutlikku soojusvarustust?

❖ Riigi tasandil:

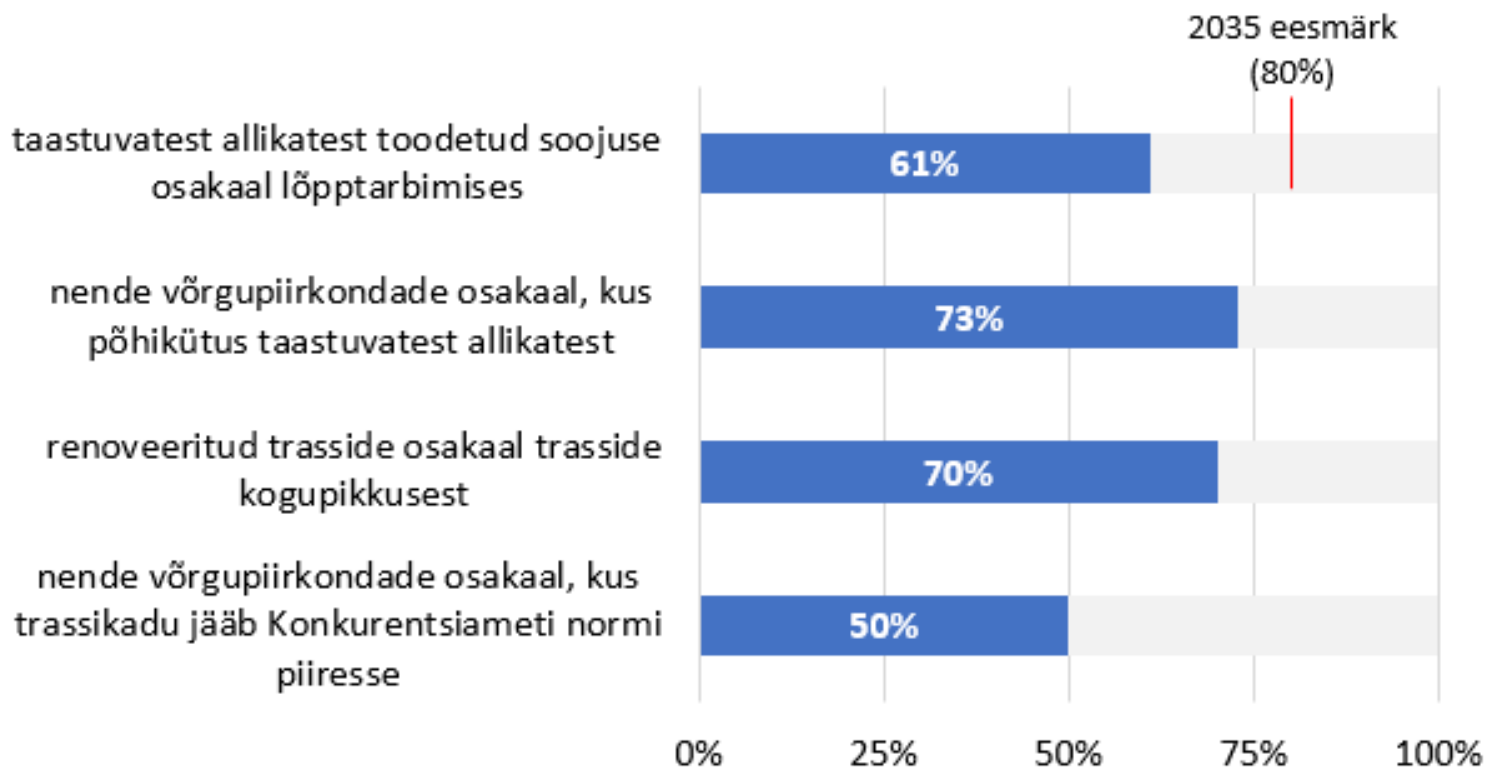
1. Kas MKMi tegevus on olnud piisav, et KOVid täidaks oma rolli soojusmajanduse arengu suunamisel ja annaksid panuse riiklike arengueesmärkide täitmisse?

Mis omavalitsusi auditeeriti?

Auditi järeldused

- ❖ Viimase 10 aasta tagasivaates: kaugküttetaristusse on tehtud olulisi investeeringuid, on paranenud teenuse kvaliteet ja toimepidevus. **Üldpildis on seis pigem hea, kuid jagub ka arenguruumi.**

Auditi järeldused

- ❖ **Arendusinitsiatiivi valdkonnas on senimaani hoidnud pigem riik, mitte KOVid:** euroraha taristu arendamiseks (231 projekti 120 asulas toetussummaga 61,6 mln eurot) + Konkurentsiameti tegevus soojuse piirhinna kujundamisel.
- ❖ **KOVid kipuvad oma võimaluste realiseerimisel jääma passiivseks, kuigi ülesandeid vormiliselt täidetakse.** Mida enam on teenuse opereerimist aja jooksul erasektorile loovutatud, seda vähem kaugkütte teemaga tegeletakse. Kui senimaani ei ole sellest suurt probleemi tekkinud, on see tulevikku vaatavalt riskikoht.

Auditi järeldused

- ❖ Probleemi-/riskikohad KOVide tegevuses:
 - a) **Arendusvajadustest puudub aktuaalne ülevaade.**
Soojusmajanduse arengukavad olid enamasti aegunud.
Tulevikuvaadet ei saanud ka KOVi muudest arengudokumentidest.
 - b) **Soojusettevõtte arenduskohustus oli sõnastatud enamasti niivõrd üldiselt, et reaalselt arendussurvet sellest ei teki.** Olid vaid väärtuspõhimõtted, puudusid mõõdetavad eesmärgid. Samas on ka erandeid (nt Tallinn).
 - c) Puudub hea ülevaade kaugküttepiirkonnas lokaalsete kütelahenduste jaoks erandite tegemisest.
 - d) Taristu rendile andmisel eraettevõttest rentniku tehtud investeeringute hüvitamise jätmine rendiperioodi lõppu võib tähendada sundvalikuid vara valitsemisel (nt vara võõrandamist).

Auditi järeldused

- ❖ **Lõhe KOVide senise panuse ja tulevikuootuste vahel.** 2022. a koostatud tulevikustsenaariumite analüüs pakub 5 alternatiivi, kuidas jõuda aastaks 2050 CO₂-neutraalse soojusmajanduseni. Ekspertide hinnangul on kõigil juhtudel oluliseks eelduseks hea juhtimine KOVi tasandil.
- ❖ **Kliimaministeerium soovib näha KOVisid aktiivsemas rollis, kuid ei ole veel selget arusaama, kuidas see saavutada.**

Soovitused kliimaministrile:

- ❖ Sõnastada „Energiamajanduse arengukava aastani 2035“ koostamise käigus konkreetsed ootused KOVi rollile ja sellega seotud eesmärgid, lähtudes soojusmajanduse edasiste riiklike arendussuundade valikutest.
- ❖ Rakendada meetmeid (sh täpsustada vajadusel õigusnorme), et soojusmajanduse olukorrahinnang, arendusvajadused ja -plaanid KOVis kajastuksid edaspidi ka valla või linna arengukavas.
- ❖ Vaadata üle KOVi ülesannete asjakohasus kaugkütteseaduses ning alatada seaduse muutmine või anda praktilisi juhiseid, et täpsustada KOVi ülesannete tähendust soojusmajanduse arengu suunamisel ja nende ülesannete täitmise võimalusi.